

Однак не може бути розвивальним сучасне соціокультурне середовище без наявності в дошкільному навчальному закладі бібліотеки для читання. У загальнодержавній системі виховання бібліотекам, які обслуговують дітей дошкільного віку, належить важлива роль. Проте поряд з окремими досягненнями у формуванні фондів, контингенту маленьких читачів, методики роботи з ними визначаються і досить серйозні вади, серед яких Л.Веселова виділяє такі: “зміст сучасної роботи з читачами не забезпечує цілісного, гармонійного розвитку дитини; існуюча методика не створює належних умов для залучення дітей до читання, творчої діяльності; ... відсутній зв'язок з батьками (бібліотекарі зі свого боку не враховують сімейні обставини щодо організації читання дітей, батьки ж, у свою чергу, не зорієнтовані на розуміння значення читання в дитячому віці та своєї ролі в керівництві ним) та ін.” [2: 3].

Ці вади поряд з іншими факторами зумовили зменшення частки читання в структурі дозвілля дошкільників, низький рівень розвитку літературного смаку. Найчастіше вихователь у дошкільній установі стає єдиною людиною, яку діти бачать із книгою. Чи не звідси йде та відраза до дитячої літератури, нерозуміння її, глузування над змістом або помилкове трактування його, що властиві деяким людям?

**Висновки.** Отже, залучення дошкільників до читання є одним із важливих напрямків діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. Вихованню інтересу дитини до книжки, прищепленню навичок користування нею, формуванню особистих мотивів читання сприятиме створення науково обґрунтованої системи педагогічних умов, ефективних методичних розробок, програм та стратегій розвитку і стимулювання дитячого читання. Це може стати предметом подальших наукових пошуків.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.; Ірпінь: ВТ “Перун”, 2001. – 1440 с.
2. Веселова Л. Читання дітей – нове мислення і перспективи // Світ дитячих бібліотек. – 2007. – № 3 (25). – С.3-5.
3. Гриценко З.О. Залучення дошкільників до художньої літератури в умовах сучасного соціокультурного середовища // Педагогіка. – 2006. – №2. – С.27-29.
4. Лукашевич М.П. Соціалізація. – К.: Либідь, 1998. – 306 с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. – Т.3. – К.: Рад. школа, 1977.
6. Трохименко Г., Драган Р. Читання як нормативна основа соціальної поведінки дітей // Світ дитячих бібліотек. – 2005. – № 4(17). – С.3-5.

**УДК 373.2.035**

**О.О. Стаєнна**

### **ТВОРЧЕ ПРОЕКТУВАННЯ У ГРОМАДЯНСЬКОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

*У статті розкриваються особливості організації творчого проектування у громадянському вихованні дітей старшого дошкільного віку. Особлива увага приділена аналізу можливостей використання етнографічно-краєзнавчих матеріалів в організації проектної діяльності дошкільників.*

*In the article are revealed the peculiarities of organization the creative projecting in the civil education of children of senior preschool age. The special attention is spared to the analysis of possibilities using of ethnographic local materials in the organization of project activity of children under school age.*

У наш час практично всім зрозуміло, що тенденції глобалізації сучасного світу не можуть не впливати на систему освіти та виховання як в світі, так і у нашій країні. Серйозні зміни, що відбуваються в економічній, політичній, релігійній та інших сферах культури змушують передивитись роль освіти і виховання як необхідної умови подальшого розвитку суспільства.

Освіта – стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації і держави. Характерним для сучасної освіти України є пріоритет особистісного розвитку дитини. Мета освіти полягає в гармонійному розвитку особистості як найвищої цінності суспільства. Дошкільна ланка – основа соціокультурного становлення особистості. У “Базовому компоненті дошкільної освіти” [1] визначено, що виховання – це залучення дитини до системи вироблених людством цінностей, забезпечення умов для їх духовного зростання, формування основ ціннісного ставлення до дійсності.

Одним із пріоритетних напрямків світового розвитку суспільного життя в новому тисячолітті є процес демократизації. У цих умовах система виховання й освіти молодого покоління дедалі більше орієнтується на гуманізацію, прищеплення маленьким громадянам загальнолюдських і національних цінностей, покладених в основу прав і свобод людини й громадянина. Першоосновою демократичного ладу є людина, а її життя, честь, гідність, права та свободи – найвищі соціальні цінності. Саме тому формування активної життєвої позиції громадян стає одним із головних завдань національної освіти будь-якої соціальної незалежної, демократичної та правової держави

Мета нашої статті полягає у визначенні основ використання методу творчого проектування у процесі громадянського виховання дітей старшого дошкільного віку.

Проблема громадянського виховання дітей набуває все більшого значення в сучасний період. Ми живемо у досить складний і водночас дуже цікавий час. Ламаються застарілі стереотипи, стрімко оновлюється суспільство. Дедалі частіше ми звертаємось до витоків нашої духовності і з жалем переконаємося, що багато втрачено, забуто, загублено. І наша справа на даному етапі навчити дитину шанувати рідне слово, родинні традиції, минуле свого краю, не цуратися свого роду, знати звичаї та обряди свого народу.

У “Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності” [3] під громадянським вихованням розуміється формування громадянськості як інтегративної якості особистості, що дає людині можливість відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною та захищеною. Отже, громадянське виховання має бути спрямоване на формування такої якості як громадянськість. В “Українському педагогічному словнику” С.Гончаренко дає визначення цьому поняттю. На його думку, громадянськість – це “усвідомлення кожним громадянином своїх прав і обов’язків щодо держави, суспільства, почуття відповідальності за їхнє становище” [2: 75]. Майже таке визначення поняттю “громадянськість” дає педагог Н.П.Волкова. На її думку, громадянськість визначає не лише духовно-моральну цінність громадянина, але й пов’язана з світоглядною і психологічною характеристикою особистості. Саме вона визначає її обов’язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною.

Основною метою громадянського виховання передбачено формування у людини моральних ідеалів суспільства, почуття любові до Батьківщини, прагнення до миру. С.Гончаренко наголошує на тому, що в “сучасних умовах важливою громадянською якістю стає здатність людини до самовизначення, завдяки якому людина зможе розумно існувати в умовах вибору, тобто в умовах свободи й відповідальності” [2: 75].

Завдання формування громадянських якостей у дошкільників передбачається “Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні”. Одним із показників життєвої компетентності дошкільника є формування комплексу уявлень дитини про державу, народи, нації, суспільство, людство як узагальнені категорії, розуміння себе громадянином. Проблема громадянського виховання дошкільників переростає у проблему громадянського виховання нації, яка з кожним днем набуває все більшої актуальності.

У наш час громадянська обізнаність стає не лише стратегічною спрямованістю гуманістичної освіти, а й усієї системи в цілому. Метою виховної роботи є створення умов для становлення особистості, людини, громадянина.

Вихователі мають орієнтуватися на формування особливості кожної дитини, розвиток її творчої спрямованості, розкриття потенційних можливостей при збереженні дитячої субкультури та визнанні унікальної ролі дошкільного дитинства в формуванні особистості. Саме тому все більшого розвитку набуває пошук та розробка інноваційних підходів до громадянського виховання.

В останній час широкого застосування набуває метод проектування, що був розроблений на початку ХХ століття американським філософом, психологом і педагогом Джоном Дьюї. Цей метод передбачає наявність елементів комбінування, аналогізування, універсалізацію тощо. Саме тому потрібно зробити акцент на впровадженні методу проектів у громадянське виховання дітей старшого дошкільного віку.

Щоб дитина сприймала необхідні знання, проблема, що вивчається, має бути пов'язаною з реальним життям, а її вирішення має вимагати пізнавальної активності та вміння використовувати наявні знання для отримання нових.

Аналіз етнографічно-краєзнавчих матеріалів переконав нас у тому, що народні традиції мають значний потенціал щодо організації творчого проектування з дітьми дошкільного віку. Традиції рідного краю надають можливість пробуджувати, надихати дитячий розум красою слова, красою думки, красою праці, чарівна сила яких накопичувалась протягом багатьох століть.

Свою роботу ми планували згідно з запропонованою Лінник О. системою поетапного виконання творчих проектів [4]. Згідно з цією системою можна виокремити такі етапи:

1) підготовчий етап – мотивація дітей до виконання проекту, надання необхідної інформації, вибір теми, розподіл завдань, ролей;

2) дослідно-творчий етап – пошукова або творча робота, досліді та творчі ігри, забезпечення проміжного контролю та надання допомоги, оформлення результатів;

3) заключний етап – презентація результатів у формі подарунка, виставки, доповіді тощо.

У роботі з громадянського виховання ми створювали разом з дітьми проекти за такими напрямками:

- козацьке минуле Луганщини;
- традиції побуту рідного краю;
- традиційні ремесла Луганщини.

Так, наприклад, під час роботи за першим напрямком були розроблені проекти: “Луганщина – світанок України”, “Луганщина – козацький край”, “Мій козацький рідний край”. Під час роботи ми ставили за мету розширення знань дітей про те, що в минулому на території Луганщини розташовувались зимовники козаків. Ми намагалися підвести дітей до думки, що вони – нащадки козаків і сьогодні відповідальні за долю рідного краю й України взагалі.

У процесі ознайомлення з традиціями побуту був створений проект “Слобожанська хатина”. В ній ми розмістили елементи народного вбрання: сорочки, пояси, корсетки, запаски, предмети побуту, глечики, рушники, лави та ін. Це сприяло тому, що діти почали бачити красу народного костюму, краще запам'ятовували назви елементів одягу та предметів побуту у самостійній творчій грі. Особливу увагу ми приділяли малюнкам, які використовувались при настінному розписі. Це “сосенка”, “птахи”, “зірки”. Вони відбивають не лише характер малюнка, а й пов'язані з символами східнослов'янської культури. У декоративних розписах рослинні мотиви є найбільш поширеними у нашому регіоні.

У процесі ознайомлення з традиційними ремеслами Луганщини були реалізовані проекти на такі теми: “Зачароване веретено”, “Звідки з'явилися вишиванки”, “При гончарному крузі”. Під час роботи ми намагалися сформувати у дітей уявлення про

різновиди декоративно-прикладного мистецтва Луганщини, про їх регіональні особливості, що виявляються у кольоровій гамі, способах і прийомах виготовлення та оздоблення.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що організація проектної діяльності у громадянському вихованні дошкільників сприяє активізації пізнавальної діяльності дітей, розвитку творчого потенціалу, формуванню уявлень про національну культуру, обряди та звичаї нашого народу тощо. Однак слід пам'ятати, що це багатогранний та трудомісткий процес, який торкається всіх сторін життєдіяльності дитини і потребує ретельної підготовки та подальшого дослідження.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 1999. – 62 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти, 2001.
4. Лінник О.О. Творче проектування в організації життєдіяльності шести річок: Навчально-методичний посібник. – Луганськ: Альма-матер, 2005.– 178с.

**УДК 373.29**

**І.М. Філіпішена**

### ***РЕАЛІЗАЦІЯ НАСТУПНОСТІ У ФОРМУВАННІ ЕМПАТІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ***

*У статті на основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено особливості реалізації наступності у формуванні емпатії, розкриті різні напрямки і підходи у дослідженні цього явища.*

*In the article are certain the peculiarities of realization of the following in forming of empathy, the different directions and approaches are exposed in research of this phenomenon on the basis of analysis of psychology and pedagogic literature.*

Гуманізація педагогічного процесу в дошкільному закладі і школі ставить нові вимоги щодо встановлення зв'язків наступності на сучасному етапі. Перш за все, це відмова від стереотипного погляду на наступність як на односторонній зв'язок, творче вирішення спільних проблем як дидактичного характеру, так і виховного плану.

Одним із актуальних завдань дошкільного виховання і початкової освіти є демократизація та гуманізація взаємовідносин між учасниками педагогічного процесу. У цьому контексті пріоритетного значення набуває емпатія, яка розглядається як умова регуляції, гармонізації міжособистісних взаємовідносин.

Теоретичні основи реалізації наступності у формуванні емпатії засновані на ідеях Т.П.Гаврилової, Д.Б.Ельконіна, О.В.Запорожця, О.М.Кайріс, І.М.Коган, В.І.Кротенко, І.М.Лапшиної, А.С.Сичевського, Л.П.Стрелкової, А.В.Соломатіна, Г.С.Тарасенко та ін.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначити особливості реалізації наступності у формуванні емпатії, розкрити різні напрямки і підходи у дослідженні цього явища.

Проблема наступності для сучасної педагогічної науки не є новою. Термін “наступність” в педагогічній літературі почав широко вживатись в середині ХХ ст. Але окремі елементи наступності у навчально-виховному процесі аналізувались багатьма вченими ще до нашої ери.